L. S. 487. z r. 1884.

Aleg. 39.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie budowy drogi krajowej z Borszczowa do Jezierzan i przedłużenia jej bądź w kierunku wiodącym do drogi krajowej Skalsko-Czortkowskiej, bądź też w kierunku drogi państwowej Czortkowsko-Zaleszczyckiej.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu 5. Grudnia 1872. r. uchwalił Wysoki Sejm projekt Ustawy w sprawie uznania ośmiu dróg za krajowe, które przed wszystkiemi innemi drogami budowane być powinny. W kategoryi tych dróg wliczona jest w §. I. pozycya 9ta droga z Borszczowa do Jezierzan, nie uchwalił jednakże Wysoki Sejm dalszego projektowanego przedłużenia tej drogi w kierunku z Jezierzan do Kolendzian z powodu, iż wówczas nie była jeszcze ustaloną trasa budowy kolei żelaznej z Husiatyna do Stanisławowa, mogąca wywrzeć wpływ przeważny na ukształtowanie okolicznej sieci drogowej.

Droga z Borszczowa do Jezierzan uznana za krajową Ustawą z dnia 12. Lutego 1873. D. u. kr. N. 85. dotąd nie jest jeszcze wybudowaną. Dopiero uchwałą z dnia 13. Października 1883. roku polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby rozpoczął budowę tej drogi w roku 1885. Niemniej uchwałą z tejże daty polecił Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził studya techniczne celem jak najodpowiedniejszego przedłużenia drogi krajowej z Borszczowa do Jezierzan bądź w kierunku drogi krajowej Skalsko-Czortkowskiej, bądź też w kierunku drogi państwowej Czortkowsko-Zaleszczyckiej i przedłożył Sejmowi odpowiednie wnioski. —

Wydział krajowy wywiązując się z otrzymanego polecenia, przedłożył Wysokiemu Sejmowi szczegółowe w tym przedmiocie sprawozdanie, wraz z zestawieniem studyów technicznych i objaśniającą mapą, które Wysoki Sejm uchwałą z dnia 12. Września b. r. odesłał do komisyi drogowej.

W sprawozdaniu tem Wydział krajowy przedłożył cztery projekta dalszego przedłużenia drogi krajowej Borszczowsko-Jezierzańskiej, to jest: trzy projekta dalszego przedłużenia w kierunku drogi krajowej Skalsko-Czortkowskiej, jeden na Dawidkowce, drugi na Kolendziany,

trzeci na Szmańkowczyki, a jeden projekt przedłużenia tejże drogi w kierunku drogi państwowej Zaleszczycko-Czortkowskiej, tj. na Ułaszkowce do Jagielnicy.

Komisya drogowa przystępując do powierzonej jej czynności, zwróciła najpierw baczną uwagę na projektowane przedłużenie krajowej drogi z Borszczowa do Jezierzan w kierunku na Ułaszkowce do Jagielnicy, z tego powodu przeważnie, iż pośród piętnastu petycyj, które za tym kierunkiem przemawiają, znajduje się petycya administracyi dóbr Jagielnickich, która w treści swej powołuje się na ofiary deklarowane przez właściciela dóbr Jagielnicy na rzecz tejże drogi krajowej, gdyby budowaną została z Jezierzan na Ułaszkowce do Jagielnicy. Deklaracya o której wspomina powyższa petycya, weszła do Wydziału krajowego dopiero na dniu 17. Sierpnia 1884. i dla tego też nie mogła znaleść merytorycznego ocenienia w sprawozdaniu Wydziału krajowego, które w tej sprawie Wysokiemu Sejmowi jest przedłożone, gdyż sprawozdanie to wydrukowanem zostało jeszcze 25. Lipca b. r.

Ofiary, które zamierza ponieść właściciel dóbr Jagielnica, aby przedłużenie drogi krajowej Borszczowsko-Jezierzańskiej zwrócone zostało w kierunku Ułaszkowiec do Jagielnicy, ocenia petycyonujący administrator w wartości około 30.000 zł., a ogólna ta cyfra w podanej deklaracyi wyszczególniona została następującemi pozycyami: 1) 10.000 zł. gotówką płatnych przez deklaranta w dwóch równych rocznych ratach. 2) Odstąpienie bezpłatne funduszowi budowy dwóch mostów na rzece Serecie i domku mytniczego, których wartość ocenioną jest na sumę 12.000 zł. 3) Oddanie na czas budowy tej drogi w bezpłatne używanie wszystkich kamieniołomów odkrytych, lub bez szkody dla gospodarstwa rolnego odkryć się mogących na obszarach własnych, których wartość ocenioną jest na sumę 6.000 zł. 4) Bezpłatne oddanie pod budowę rzeczonej drogi 6 morgów pola, których wartość ocenioną jest na sumę 2.000 zł. — A wszystkie te pozycye razem wzięte czynią 30.000 zł. Komisya drogowa uznając obywatelską ofiarność, jaka się przedstawia z tej deklaracyi, zauważała jednak, iż ściśle biorąc tylko suma 10.000 zł. i wartość rzeczywista kamieniołomów, są to ofiary, z których fundusz krajowy realne odniósłby korzyści.

Co się bowiem tyczy dwóch mostów na rzece Serecie ocenionych na sumę 12.000 zł., to podług obowiązującej Ustawy drogowej §. 5., mosty te uważane są za część tej drogi, na której się znajdują, i w razie budowy drogi krajowej przeszłyby podług ustawy bezpłatnie na rzecz tejże drogi.

Co się tyczy bezpłatnego odstąpienia kamieniołomów na czas budowy tej drogi na obszarach własnych, to komisya nie jest w możności ocenienia wartości realnej tej ofiary dla funduszu krajowego, to tylko wzmiankować musi, iż wartość tych kamieniołomów, oceniona na 6.000 zł., jest w dość nieznacznym stosunku do kosztów szutrowania, które Wydział krajowy oblicza na całą tę drogę w sumie 63.198 zł. 58 ct. — co więcej, okolica ta w kamieniołomy jest dość obfitą, więc ani ceny ich mogą być wygórowane, ani mogą zachodzić trudności w ich nabyciu.

Co się tyczy w końcu bezpłatnego odstąpienia 6 morgów gruntów, ocenionych na sumę 2.000 zł. pod budowę tejże drogi, to ofiarność ta jest korzystną dla funduszu odnośnego powiatu, nigdy zaś dla funduszu krajowego, gdyż podług mającej się uchwalić dla tej drogi ustawy Art. II. opiewa, iż powiaty, przez których terytoryum droga ta przechodzić będzie, obowiązane są opłacać wszelkie wynagrodzenia za grunta, czy to stale pod drogę zajęte, czy też na cele budowy czasowo używane.

W obec tych uwag, komisya drogowa nie sądziła, aby zwrócenie przedłużenia kierunku drogi krajowej Borszczowsko-Jezierzańskiej ku Jagielnicy przez Ułaszkowce w skutek tych ofiar mogło by przynieść znaczniejsze korzyści funduszowi krajowemu, a to tem więcej, iż kierunek ten podług studyów technicznych przedsięwziętych przez Wydział krajowy jest ze

wszystkich projektowanych kierunków najdłuższy, gdyż obejmuje 19 klm. 268 metr. i zarazem najkosztowniejszy, gdyż koszta budowy obliczone są na 88.818 zł., a przez to samo i koszta konserwy tej drogi w przyszłości muszą być najwyższe. Co więcej, takie przedłużenie drogi krajowej Borszczowsko-Jezierzańskiej, jak to słusznie podniósł w swojem sprawozdaniu Wydział krajowy, nie byłoby racyonalnem połączeniem tejże drogi z koleją transwersalną, gdyż przedłuża to połączenie o 5 kilometrów i nie przedstawiałoby warunków komunikacyi krajowej, — owego najprostszego połączenia Tarnopola przez Grzymałów, Kopyczyńce, Jezierzany, Borszczów, Okopy, z południowo-wschodnią granicą kraju. — Takie przedłużenie miałoby raczej znaczenie komunikacyjne miejscowe, ważność lokalną głównie dla powiatu Czortkowskiego, byłoby arteryą łączącą z sobą sąsiednie miasteczka, niewątpliwie bardzo potrzebną, to nie ma powodu do powątpiewania, że Wydział krajowy w myśl okólnika swego z d. 22. Grudnia 1882 r. — odpowiednią subwencyą z funduszów krajowych umożebni utworzenie tej komunikacyi powiatowej.

Z tych to więc wszystkich powodów komisya drogowa nie może Wysokiemu Sejmowi polecić do przyjęcia przedłużenia drogi krajowej Borszczowsko-Jezierzańskiej w kierunku przez Ułaszkowce do Jagielnicy, t. j. do drogi państwowej Zaleszczycko-Czortkowskiej.

Po uchyleniu więc przedłużenia w tym kierunku, pozostaje tylko wybór między projektami przedłużenia drogi krajowej Borszczowsko-Jezierzańskiej w kierunku drogi krajowej Czortkowsko-Skalskiej — których Wydział krajowy trzy przedkłada — i tak:

1) Z Jezierzan przez Zalesie do Szmańkowczyk, długość tej drogi 12 klm. 268 mtr. (8 klm. 250 mtr. przechodzi przez powiat Czortkowski a 4 klm. 18 mtr. przez powiat Borszczowski). Koszta całej budowy tej drogi wynoszą 75.598 zł. Koszt jednego kilometra 6.162 zł.

2) Z Jezierzan do Kolendzian, długość tej drogi 9 klm. 918 mtr. (6 klm. 600 mtr. przechodzi przez powiat Czortkowski, a 3 klm. 368 mtr. przez powiat Borszczowski). Koszta całej budowy tej drogi 58.240 zł. Koszt jednego kilometra 5.845 zł.

3) Z Jezierzan do Dawidkowic, długość tej drogi 8 klm. 268 mtr., (2 klm. przez powiat Czortkowski, a 6 klm. 268 mtr. przez powiat Borszczowski). Koszta całej budowy tej drogi wynoszą 42.577 zł. Koszt jednego kilometra 5.149 zł.

Komisya drogowa zastanawiając się nad temi trzema projektowanemi trasami, i porównywując je ze sobą, przyszła do tego przekonania, iż przedłużenie drogi krajowej Borszczowsko-Jezierzańskiej w kierunku do Kolendzian, jest wobec dwóch innych tras, to jest: z Jezierzan do Szmańkowczyk, i z Jezierzan do Dawidkowic, jako trasa pośrednia najkorzystniejsza, łączy ona bowiem w sobie w należnym stosunku zasady, na które przy budowie dróg uwagę zwracać należy — to jest: możebne skrócenie komunikacyi — i możebne zmniejszenie kosztów budowy. — Korzystniejszą jest bowiem dla funduszu krajowego od trasy Jezierzany-Szmańkowczyki z powodu, iż jest krótszą o 2 klm. 300 mtr. i tańszą przez to jej budowa o 17.358 zł., a w następstwie i mniej kosztowną będzie konserwa tej drogi.

Korzystniejszą jest dla szerszych interesów komunikacyi krajowej od trasy Jezierzany-Dawidkowce, gdyż kierunek ten opuszcza główną linię komunikacyjną i wychyla się zbytnie ku wschodowi, przedłuża znacznie połączenie drogi krajowej Okopy-Borszczów-Jezierzany i tamtych okolic z koleją transwersalną, jak niemniej i przedłuża połączenie z ważną arteryą komunikacyjną Kopyczyńce-Tarnopol.

Co więcej, jako kierunek pośredni, trasa ta rozdziela korzyści płynące z budowy tej drogi ile możności w równej mierze pomiędzy powiaty bezpośrednio interesowane, a wspomnieć również należy jeszcze, iż kierunkowi temu przyznał już pierwszeństwo Wydział krajowy w sprawozdaniu swojem z dnia 6. Listopada 1872 roku (Alegat 38, stronica 10), a to samo zapatrywanie objawiła także ówczesna komisya drogowa w sprawozdaniu przedłożonem Wysokiemu Sejmowi dnia 5. Grudnia 1872 roku. (Alegat 66, stronica 8).

Z tych więc wszystkich powodów komisya drogowa zgodnie z przedłożeniem Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy za najodpowiedniejsze przedłużenie drogi krajowej z Borszczowa do Jezierzan uznać drogę wiodącą od drogi krajowej w Jezierzanach do drogi krajowej Skalsko-Czortkowskiej w Kolendzianach — i w celu uznania drogi Jezierzany-Kolendziany za krajową —

Uchwalić ustawę ad A)

i uchwałę ad B)

Ad A)

Ustawa

z dnia . . . . . . uznająca drogę z Jezierzan do Kolendzian za krajową.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje.

Art. I.

Drogę z Jezierzan do Kolendzian uznaje się za krajową.

Art. II.

Powiaty, przez których terytoryum droga ta przechodzić będzie, obowiązane są opłacać wszystkie wynagrodzenia za grunta, czy to stale pod drogę zajęte, czy też na cele budowy czasowo używane.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

ad B)

Uchwała.

Uchwałą powyższej ustawy załatwione są petyce: L. sejm. 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 253, 254, 255, 256, 257, 258. 259, 329, 330, 350, 351, 352, 353.

Lwów, 24. Września 1884 roku.

Przewodniczący:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
Władysław Koziebrodzki.